

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

SZERKESZTŐI LAKÁS:

Széchenyi-tér, a hidkaputól kimenet balra a 24. szám
alatti ház emeletében.Megjelen e lap hetenkint 3-szor u. m. kedden, csütörtökön és szombaton dében. Ára évenként 3 ft. o. d.
Hirdetési ár: 5 hasábos sorért 1-ör 7 kr., 2-ör 6 kr., 3-ör 5 kr. o. d. s. minden hirdetés után 30 kr. bélyegdíj. Előfizetés s hirdetés a kiadó-hivatalnál kezeletik.

A nyilvántartási cikkek sora után 20 kr. előleg beküldése mellett a szerkesztőséghez czímzendők.

KIADÓ-HIVATAL:

Középutca, STEIN J. könyvkereskedése.

Előfizetési díj

K. KÖZLÖNY

ápril-juniusi folyamára.

Egészévre . . . 12 forint.

Félévre . . . 6 „

Évnegyedre . . . 3 „

Az előfizetési pénz kiadó Stein János középütczei könyvkereskedésébe küldendő, hol a megrendelt példány pontos megküldéséről intézkedve van.

Kolozsvár deficitje.

II.

(B.) E lapok olvasói, de különösen azok, kik egyszersmind kolozsvári polgárok, bizonyosan megdöbbenve olvasták ez előtt pár héttel városunk 1865-iki költségvetését, mely 71,873 frt 35 kr deficitet mutat ki.

Roppant összeg ez, szinte annyi, mint a kimutatott bevételek, mindenesetre a város vagyonait s polgárai anyagi erejét véve alapul, jóval nagyobb mint a ministerium által a birodalmi tanács elébe terjesztett 1865-iki költségvetésben mutatkozó deficit, mely ha az állam s városunk kiadásait vennők kiindulási pontul, meghaladná a kétszáz milliót.

A birodalom zavart pénzügyi viszonyait rendezni lehetséges, mihelyt a föggőben levő kérdések, valóságos alkotmányos alapokon, az országok közjogi multjok teljes tiszteletben tartása mellett oldatnak meg, s így a nép, népfajok s országok megnyugvását idézik elő.

Oly emelkedésnek indulna ez esetben a nép anyagi s szellemi ereje, mely megnyitná mindazon hitelforrásokat, melyek egy jól rendezett állam számára nyitva szoktak lenni, s melyeknek segítségével ki lehetne bontakozni a pénzzavarokból, az egyes polgárok nagyobb szerű megrázkódtatása nélkül is.

Városunk részére a legjobb esetben sem nyilhatnak meg ily hitelforrások, s azért minden gondolkodó polgárt, méltó aggodalomba ejtett, a mutatkozó nagy deficit, miért a tömeges jótállás utójára is a város egyes polgárai vállaira fog nehezkedni.

Tudjuk, hogy a baj valódi gyökere a költség bürocratikus kormányzati s igazságszolgáltatási rendszerben rejlik. Tudjuk, hogy Kolozsvár városa mint önkormányzati s igazságszolgáltatási joggal felruházott hatóság, éppen oly joggal tarthatna számat, főleg a helyegadóból bejövő összegből államsegélyre, mint bármelyik szász törvényhatóság, mert éppen annyi, sőt nagyobb szolgálatokat teljesít, mint azoknak nagyságára, miután a városi törvényszék teendői tetemesen számottevőbbek, mint vidéki törvényszékek teendőinél, főleg a váltóperekkel illetőleg, melyek pedig a legpontosabb s gyorsabb eljárást igényelnék s mind ennek dacára, minde mai napig semmi államsegélyben nem részesülhetett Kolozsvár; minek oka igen könnyen felfedezhető azon körülményben, miszerint némelyek éppen ez uton szeretnék városunkat jogos autonómia állásától megfosztva, Kolozsmegyébe bekebelezni. Azt is tudjuk, mekkora kárt okozott majorságpénztárunknak az, hogy a fűszerkereskedők, sőt az alig egy pár, kevésbé szükséges cikkekkel ellátott vegyeskereskedések, a szabad kereskedelem ürügye alatt, a szesz apróbb részletekbeni árulhatására felszabadították. Ez eljárás midőn a városnak régi törvényes alapokon nyugvó, törvények által biztosított korcsmárlási jogát semmisíti meg vagy ássa alá, kártérítés nélkül esélyesnek nem mondható, s a szabad kereskedelemnek különben helyes elvől sem indokolható. Az sem futotta el figyelmünket, hogy miután Kolozsvár városát tartják a katonatiszt uraknak természetben kiadni kellett szállásokra szükséges reáfizetés, tetemes kiadásokat igényel, mind a mellett, hogy nálunk a tiszt urak illó szállásbér mellett, kényelmes szállásokkal láthatnák el magukat. De erről alább a kiadások során majd többet.

Mind a mellett, hogy az említett aka-

dályokat ismerjük s méltányolni is készek vagyunk a maga értékéig, szükségesnek tartjuk, egy futó pillanatot vetni a közrebecsített 1865-iki költségvetésre, mert az ebben kimutatott deficit mindnyájunk bőre körül jár, s mert ez könnyen ürügyül szolgálhatna azok céljai kivitelére, kik éppen azt szeretnék bizonyítani, miszerint Kolozsvár anyagilag képtelen az önkormányzati s igazságszolgáltatási joggal járó kiadások hordoztatására, tehát legalább igazságszolgáltatási szempontból Kolozsmegyébe bekebelezendő.

A kezünkben levő költségvetést általános szempontból tekintve úgy látjuk, hogy abban sem a bevételek, sem a kiadások nincsenek kellőleg részletezve. Ez nézetünk szerint nem csak alak, hanem lényeges hiba, mert a részletek körül netalán történt hibák szándokos takargatását engedti gyaníttatni.

Ez eljárás általában nem helyeselhető, de legkevésbé indokolható.

Az 186 $\frac{1}{2}$ -iki költségvetés bevételi rovataiban az egész összeg 89,198 frt 98 kr. Ebből leszámítandó az a) az 1. szám alatti pénztármaradék 692 frt 68 kr, s b) a régi hasznbér s más hátralékokból bevérandó, a harmadik szám alatt följegyzett 6576 frt 21 kr, tehát összesen 7268 frt 89 kr, s így a bevétel valósággal tett 81,930 frt 9 krt.

Az 186 $\frac{1}{2}$ -iki költségvetés rovataiban 103,090 frt 95 krt találunk bevezetve. Ebből azonban, mint nem azon évi jövedelem, vagy töke-elköltség levonandók a) az első szám alatti pénztármaradvány 1120 forint 96 kr; b) a harmadik szám alatt bejegyzett hátralékokból bevérandó 5088 frt 57 kr; s c) a tizenegyedik szám b) betűje szerint urbéri papirokból bejövő 21,552 frt 15 kr. Tehát összesen levonandó 27,761 frt 68 kr, s így ez évben a valóságos bevétel 75,329 frt 27 krt.

Az 1865-iki költségvetésben a bevételek rovatai összesen 82,732 frt 61 $\frac{1}{2}$ krt mutatnak, de ebből levonandó a) a pénztármaradék 6 frt 78 kr; b) a hátralék aktiv követelésekből bevérandó 12,792 frt 59 $\frac{1}{2}$ kr, s c) az urbéri papirok eladásából bejövő 7402 frt 50 kr. Tehát a főszámból levonandó 20,201 frt 87 $\frac{1}{2}$ kr, s így ez évben a valóságos bevétel 62,530 frt 74 kr.

A fennebbiekből a tanúság az, hogy a városnak különböző forrásokból bejöni szokott bevételei tetemesen csökkentek és pedig kevesebb a bevétel ez évben mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben 19,399 frt 35 kr, s kevesebb mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben 12,798 53 krral, holott amaz években több rétek használtattak fel természetben s most csak a redout épület hátulsó részében levő helyiségek nincsenek kibérelve.

De lássuk a költségvetés bevételi rovatait egyenkint.

A legelső rovatban, a künn levő aktiv követelések címe alatt 63,873 frt 83 kr van említve, de csak is említve, mert hozzá van téve, hogy ebből a perlekedési rendszer lassúsága, a pénzteleenség s más okok miatt ez évben csak 12,792 frt 59 $\frac{1}{2}$ kr bevérandó.

A fennebbi idézett években is fordulnak elő régebbi hátralékok, de nem ily nagy számon.

Ebből a tanúság az, hogy a kezelés napról napra rosszabb, s az, hogy a régebbi költségvetések nem terjesztettek a közönség elébe, régi activumok címe alatt oly nagy üres számokat, melyek valóságos jövedelem alapjának nem tekinthetők.

Nézetünk szerint ez nem is helyes eljárás, sokkal helyesebb volna a már föl nem vehető hátralékokat merőben kiküszöbölni a számadásokból, az elveszett összegeket az elveszés okaival együtt köztudomásra juttatni, a még fölvehető felvétele vagy legalább biztosítására érélyes lépéseket tenni, a következő években pedig, ha vannak hátralékok, azokat igen szükség lett volna részletezve köztudomásra juttatni, mert a közvélemény néha hasznos szolgálatot tehetne, sújtólva a hátralékosokat, vagy a hanyag kezelőket.

Igy legalább azon polgárok is, kik a város ügyei vezetésébe részt nem vehetnek, nem ámitódnának üres számokkal, a pénztárnoknak is könnyülne számadás-vezetése s világosságra jöven, kiknek hanyagsága vagy más nemű hibája okozta a kárt, nem gyanúsítódnának az egyesek, sőt az egész testület. Főleg pedig jövedőre nézve a lehető-

leg biztosítva lennének a hátralékok évenkénti szaporodásától.

A bevételek második rovata szerint 7,402 forint 50 kr urbéri papirok eladásából fog bejönni.

Tőkeapasztás ez, s oly forma eljárás, mint az állambirtokok eladásából fedezni az állam évi kiadásait, s azon elven alapszik: „A ki hátul marad, tegye be az ajtót.”

A negyedik rovat a város állandó bevételeinek van szánva, s mindamellett, hogy a legnagyobb ministeri óvatossággal van kikérvülve benne a részletezés, névszerint a város épületeit, belsőségeit, rétjeit, szénafüveit, szántóit s legelőit illetőleg, mégis azon keserves tanúságot merithetjük belőle, hogy a bevételek évenként apadnak ugyanis:

a) A serházból serfőzési jogból jött be 186 $\frac{1}{2}$ -ben és 186 $\frac{1}{2}$ -ben 11,100 frt, s most jön be 6,000, azaz 5,100 forinttal kevesebb.

b) Hidak, kapuk vámja tett 186 $\frac{1}{2}$ -ben 5775 frtat, 186 $\frac{1}{2}$ -ben 5860 frtot, s ez évben e czim alatt jön be 5,022 frt; tehát 753 forinttal kevesebb, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben s 838 forinttal kevesebb, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben.

c) Az idegen bor és pálinka behozatali vám hajtott 186 $\frac{1}{2}$ -ben 3,000 frtot, 186 $\frac{1}{2}$ -ben pedig 3,850 frtot, s ez évben lesz a bevétel 3,010 forint; tehát 10 forinttal többet, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben, de 840 forinttal kevesebbet, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben.

d) Épületek, belső telkek a régi költségvetések, külön meg vannak nevezve, míg az 1865-diki költségvetésben e czim alatt csak általánosságban van feltéve 2,734 frt 93 krt; tehát miután e czim alatt a bevételek 186 $\frac{1}{2}$ -ben tett 4,291 frt 96 krt, s 186 $\frac{1}{2}$ -ben 4,158 frt 40 kr, ez évben a bevétel kevesebb, 186 $\frac{1}{2}$ -ben 1,557 frt 3 krral, s kevesebb mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben 1,423 frt 47 krral.

e) A malmokból 186 $\frac{1}{2}$ -diki költségvetésből csak 2,575 frt 95 van feltéve bevételeknek, mert ez évben a nagy malom köpadja újra készítettett, s a fennebbi összegben felül bejövendő jövedelemnek erre kellett fordítani, 186 $\frac{1}{2}$ -ben a malmok jövedelmeztek 4,000 frt. Ez évben van feltéve a bevételek során e czim alatt 5,526 forint, tehát 2,950 frt 5 krral több, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben, s 1,526 frttal több, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben.

f) A korcsolyázási jog jövedelmezett 186 $\frac{1}{2}$ -ben 261 frt 81 krt, s 186 $\frac{1}{2}$ -ben 262 frt 50 krt; ez évben pedig 230 forint 4 krt, tehát 31 frt 77 krral kevesebb, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben, s 32 forint 46 krral kevesebbet, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben.

g) A város külsőségei jövedelmeztek részletes kimutatás szerint 186 $\frac{1}{2}$ -ben 8,350 frt 10 kr, s 186 $\frac{1}{2}$ -ben 6,260 frt 96 kr; ez évben pedig általánosságban e czim alatt fel van véve 7,074 frt 66 kr, tehát kevesebb a bevétel 1,275 frt 44 krral, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben, s több mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben volt 813 frt 70 krral, azonban a fennebbi években tetemes terjedelmű rétek használtattak fel a természetben a cambiator részére s a város igavonó marháinak számára.

h) Fából minden évben vett be a város régebben p. o. 186 $\frac{1}{2}$ -ben 1,000 frt, 186 $\frac{1}{2}$ -ben 3,463 frt 85 kr, míg ez évben semmit sem veszen be.

i) A város falusi birtokai jövedelmeztek 186 $\frac{1}{2}$ -ben és 186 $\frac{1}{2}$ -ben 2,048 forint 98 kr, míg most jövedelmeznek 2,233 frt 84 krt; tehát 184 forint 86 krral több, mint az idézett években.

Rövidbe foglalva a fennebbi címek alatt a bevételek tettek 186 $\frac{1}{2}$ -ben 38,403 frt 80 kr, 186 $\frac{1}{2}$ -ben 41,004 frt 64 kr, s 1865-ben 32,931 frt 47 kr, azaz kevesebb a bevétel, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben 6572 frt 33 krral, s kevesebb, mint 186 $\frac{1}{2}$ -ben 9,173 frt 22 krral.

A város reálitásaiból bejövő jövedelmeket szaporítani volna nézetünk szerint a feladat, mert csak ez által lehetne a polgárok vállaira nehezkedő terheket, ha nem is apasztani, legalább egyensúlyba tartani, s im 1860—62 óta tetemesen szállott az ezekből bejövő összeg holott az előszámlált jövedelemforrások alapja egyike sem oly nemű, a melynek értéke az óta csökkent volna, sőt azok ma nagyobb becsüek, s éppen ezért kívántuk külön tárgyalni a pálinka korcsomárlási jog hasznvétele.

Mindezekre szinte hallom azon bürocratikus feleletet: „A város vagyonai mindig

közárverezés útján adatnak ki, s a kellőleg ellenőrzött jegyzőkönyv rendben van. Nem is oly czélból fogtunk tollat kezünkben, hogy bárkit is gyanúsítsunk, de megbocsát nekünk mindenki, ha ismerve az árverezések titkait, s a bürocratikus jegyzőkönyvek hatástalanságát, mindez meg nem nyugtat bennünket, a midőn az eredmény a folytonos jövedelemcsökkenés.

Vegyük például fel, hogy a redout terem a hozzátartozó helyiségekkel csak nem rég 2,000 forint évi hasznbérbe volt kiadva, s tavaly több egymásután következő évekbe kiadatott, a mint halljuk 1,000 frt, a költségvetésbe azonban nincs a redout külön felvéve. Az árverezés maga rendén hajtattott végre, senki többet nem ígért, a jegyzőkönyv is rendben van s mégis mernők állítani, hogy annyi helyiségből, mint a redout mellék szobáival is, többet lehetne kapni, s ha azt mindig csak előforduló alkalmakkal adná ki a város, ugysis többet jövedelmezne, sőt ha nem esalódunk 1863-ban is, mikor maga a város kezelte, többet jövedelmezett, s így vagy nem kellett volna kiadni, vagy legalább nem több évre, ha nem volt többet ígérő vállalkozó.

Még pár szót akarunk szólni a pálinka-korcsomárlási jogról.

Tagadhatlan, hogy az a legérezhetőbb jövedelem-csökkenés, mert a fennebbi említett körülmények következtében természetes, hogy az illető hasznbérlek nem fizethetnek annyi hasznbért, mint a mikor a pálinka-korcsomárlási jogot a maga egész terjedelmében gyakorolhatták. Azonban meg vagyunk győződve, hogy ily catastrofik eléállítával legrosszabb, ha a tulajdonos magát a hasznbérlek által a relaxatio terére engedi sodortatni, s még károsabb ez akkor, a midőn a kibérlet birtok vagy jog egy erkölcsi testületé, mert ez esetben nagyobb szerepet szokott játszani a hasznbérlek irányában tulajtott engedékenység, s ennél fogva czélszerűbb lett volna a hasznbérli szerződést megszüntetni, s a jelen pillanatban létező javadalmat vagy újra árvereztetni, vagy más módon jövedelmeztetni.

Tudjuk, hogy a pálinka-korcsomárlási jog, legkevésbé jövedelmező gyakorlati módja az volt, a mikor apróbb korcsomárlási jogok adattak ki egyes polgároknak, s kétségen kívül e kezelési mód csökkentette a lehető jövedelmet annyira, mint a fűszer s más kereskedők közelebről nyert szabadalma, s mégis a pálinka-árulásból a bevételt ily kezelés mellett is lehetett egyik évet a másikba véve 20,000 frtra tenni s most 18,000 frt a hasznbér.

Ama, minden esetre hiános kezelésnek az a nagy előnye volt, miszerint több egyes polgárok húzták a nyereséget, míg jelenleg egy vállalkozó zsebébe foly az be.

Szóval hiszszük, hogy e czim alatt is ha nem sodorták volna magokat az illetők a relaxatio terére, lehetett volna valamivel több bevételt eszközölni.

A fennebbiekből kiindulva, habár tudjuk, hogy némely épületek, belső telkei a városnak természetben használtatnak fel, sőt lehetnek olyan apróbb telkek, melyek 186 $\frac{1}{2}$ óta már nem is léteznek; de meg vagyunk győződve, hogy gondos, észszerű s pontos kezelés mellett, a város meglevő jövedelemforrásaiból többet lehetne bevenni legalább 10,000 frttal, miáltal 61,470 frt 85 krra szállna le a deficit.

A költségvetésbe foglalt kiadásokról közelebről.

Adakozás az erdélyi inségesek részére.

Jégzáró, vízáradások s rothadt csiráiban vészrejtő gabona voltak azon inség okozói, melyek a népet nem csak adósságba meríték, de sok helyütt igas marháiból is kifogyaszták. A felebaráti szeretet azonban nem késik naponként vigasztaló részvételével jelenni meg a sorsúldözötték közt, s a gazdasági egyet jótékony irányu inségi bizottmányához napról napra gyűlnek az adakozások; a már közlötteken kívül közelebről adakoztak:

1) A magyar gazdasszonyi egylet, mely nemcsak egyet adakozását a következő levél tolmácsolja.

Az ünnepek miatt lapunk jövő száma csütörtökön jelenik meg.

Koloszvárt.

Nagy méltóságú gr. Mikó Imre urnak!

Méltóságos gróf Zichy Pál Ferencz, sz. gr. Kornis Anna egyetemi pártfogója, és gr. Károlyi Edéné, sz. Kornis Clannuse ő méltósága által rendezett színházi előadás jövedelméből 1680 forint: továbbá gróf Károlyi Alajos ő méltóságától 100 ft. Bulyovsky Lila assz. egy fellépési eredményéből a német színházban 40 ft. Egy társaságtól az Európa vendéglőben 10 ft. Özv. Soos Ambrus Antonia asszonyságtól Miskolcra, 10 ft, és Schneller László urtól 2 ft. és 2000 forint kiegészítéssel egyetünk elnökétől Damjanich János özevegétől az együlethez begyűlt inségi pénzből 358 ft: és így összesen 2000 ft, az az kétezer forintot o. é. elnöki meghagyásból van szerencsém nagyméltóságod rendelkezése alá átadni azon kéréssel, hogy aztat minden vallás és nemzetiség különbség nélkül az inségesek között kiosztani kegyeskednék, és alkalmilag egyetünket a vetről értesíteni méltóztatnék.

Maradván mély tisztelettel, Pest, apr. 6. 1865.
Nagyméltóságodnak szolgálatára,
Sztupa György
egyleti jegyző.

2) A magyar általános biztosító intézet az alábbi levélben kitétt összeget.

Nmilságu gróf! inségbizottmányi elnök ur! Kebelezőlag batnak ránk a mult év elemi csapásai által Erdélyben okozott inség s nyomor felőli közlemények. S amár egyesek ki ki emberszereténél fogva tehetsége szerint igyekezik e nyomor csilapításában résztvenni; mind e mellett még sem tartánk feloldozottaknak magunkat, hogy társulatunk részéről testületileg is ne járuljunk, habár jelentéktelen adománnyal a szenvedők nyomorának enyhítéséhez.

Szem előtt tartva azt miszerint a bár csekély, de annak idején nyújtott segély többet ér a nagyobb, de elkészténel; nem váltuk cészszertűnek a csak május hóban tartandó közgyűlésünk határozatától függészen fől a részvétet; hanem ennek jóváhagyása reményében sietünk 1000 forint o. é. ide mellékelve excellentiádboz átküldeni fölkérvén excellentiádat, hogy ezen összeget tapasztalt böles belátása szerint az inséggel küzdők közt felosztani méltóztatassék.

Tisztelettel maradván,
A nmilságu grófnak Pesten, apr. 7-én 1865.
alázatos szolgálja
Hajós Imre.
alelnök.

Mellékelve: 1000 ft o. é.
Nagyméltóságú gr. Mikó Imre urnak, az erdélyi inségbizottmány elnökének Koloszvárott.

3) Münstermann Frigyes ur Marosujvárt gyűjtött s küldött be 56 ft 80 krt, a következő adakozók névsorával: Münstermann Frigyes 5 ft, Várad 4 ft, Jánosi István 2 ft, Joviani Antal 2 ft, la Borda Kálmán 1 ft, Malek Frigyes 1 ft, Albert Antal 2 ft, Blaska Ubald 1 ft 50 kr, Klap-szia Arthur 1 ft 50 kr, Csizsár József 1 ft, Géber Károly 1 ft, Veress Samu 1 ft, Szeles Antal 1 ft, Barabás József 1 ft, Kopi István 1 ft, Krémer György 1 ft, Papp Lajos 1 ft, Kovács Albert 1 ft, Kertész György 50 kr, Lörincz János 1 forint, Marosi Miklós 40 kr, Sorompó János 40 kr,

Sánta István 50 kr, Boér Antal 1 ft, Grün Izrael 10 forint, Faragó Károly 2 ft, Kransz Ferencz 1 ft, Kertész János 1 ft, Fekete Lajos 50 kr, Hal-ler György 50 kr, Jávorszki Sámuel 50 kr, Jacob S. Kappel 1 ft, Kertész István 1 ft, Parell István 2 ft, Fielesz András 1 ft, Székely János 1 ft, Nagy Pál 1 ft, Karsai János 1 ft, Alois Botz 50 krajcz.

4) Leményi Ferencz urhoz adakoztak: Gróf Kun Károly 10 véka rozsot, Baranyai József 6 vékát, Bakó Sándor négy vékát, Papp Zsigmond két vékát, Tusai Mihály egy vékát, Lább Márton egy vékát, Leményi Ferencz tíz véka rozsot, Majthényi Imre 2 ft, Bakó Mihály 1 forintot.

5) A „Hortobágy“ szerkesztője gyűjtött a székely inségesek részére s beküldött 23 ft 50 kr.

6) A m.-vásárhelyi ref. kebli egyházi tanács adakozott 20 ftot.

7) Udvarhelyről ref. lelkész Bacsoni Ádám az általa rendezett gyermek-hangversenyből 19 ftot.

8) Az István gőzmalom-társaság Debreczen-ből adakozott 300 forintot, oly meghagyással, hogy ezen összeg az inséget szenvedő székelyek közt osztassék ki.

9) Aknai alnév alatti levelező a „K. Közöny“ szerkesztője útján adakozott 3 forintot

Az erdélyi ev. ref. papi értekezlet életbeléptetéséről és tervéről.

Azt mondja a Dictionner philosophique portative birneves szerzője: hogy az öngondolkodás fejt ki az embert, innen azon állításra vetemedik: miszerint a sok könyvek akadályai az emberi méltóságnak.

En, midőn egyfelől ezen csudálatos állítást elvetem, másfelől a nagy elméjű szerző mondását elfogadom, sőt tisztelettel hajlok meg előtte, s azt mondom utána: hogy az öngondolkodás fejt ki az embert, ki mindig a mások műveire támaszkodik, s maga semmitsem teremt, olyannak képelem azt, mint a sok dajkák miatt elkényesedett gyermekeket, kinek van elegendő ereje s tudatna magától is járni, mégis a dajkák segítségére támaszkodik. Ki pedig ellenben csak saját kigondolt eszméinek bódol, megvetve a mások észtermékeit, az elkevélyedett példant. S megvagyonok győződve: miszerint a nagy Voltaire is, ha önféj nem lesz, s értelmes kortársaival közli ama csudálatos állítását: miképp „a sok könyvek akadályai az emberi méltóságnak“, nyomtatás alá sohasem adta volna.

Gondolkozni kell minden embernek, hogy rendeltetésének tehetségéhez képest, megfelelhessen, különösen a papnak, hogy gondolkodása által megvilágosítván magát, mint pharusi lámpa világoljon azok előtt, kiket az örök élet felé vezet. Azonban szükséges kigondolt eszméit magához hasonlók, vagy nálánál értelmesebbek elébe terjesztani helybehagyás és megerősítés végett, mert sok félszeg eszmék keletkezhetnek némelyikünknek agyában, melyek nem hogy elébb vinnének a tudományosság és tökéletesedés útában, sőt vissza marasztanak, s aztán a félszeg eszmék terjesztése által célunk és hivatásunk ellenére tetemesen ártanak a mi felvilágosításunkra bízott népnek.

Annakokáért, mivel tiszta és igaz tudomány, s talpraesett józan eszmék által lehet a pap áldáshozólag a végre, hogy szobája falain kívül is

éreztek Franciaországban. Hanem Napoleon ismerte a fajt, melylyel baja volt; s a győzelem fénye és a nagy ország czíme által sikerült neki, hogy kibékítse azt egy ideig a legfájdalmasabb családi vesztésekkel s az emberéletnek azelőtt példátlan feláldozásával. Ilyen módon tehát biztosította uralkodásának azt az eszközt, melyet a legnagyobb fontosságúnak tartott, t. i. egy nagy katonai hatalmat. Másfelől azonban azok az ingerlő szerek, melyeket ő erre a célra mind untalan kénytelen vala nyújtani a franciaia hiúságnak, a dicsekedő hang, melyen Franciaország győzhetetlen hatalma a világnak kürtölődött, a fennbőzítő irmodor, mely e dicőségigittas népnek mindinkább jellemző vonása lön, folytonosan ingerelte Európa nemzeti szellemét és büszkeségét, s mély gyűlöletet oltott belé az új és felfuvalkodott császárság ellen, mely gyűlölet csak a kedvező pillanatra várt, hogy a lealázás adósságát kamatosztól egyült visszafizesse.

Európa helyzete, hittünk szerint, egyetemes uralom felállítását csupán anyagi erő által nem engedte meg. A kardnak, bármennyire jelentékeny is, csak másodrendű szerepet kelle játszania. Ugy tetszik nekünk, hogy az igazi út, melyet Napoleonnak követnie kellett volna, nem csak Európa állapotja, hanem amaz eszközök által is ki volt jelölve, melyeket Franciaország forradalma kezdetén a leghatályosabbakkal talált. Azonosítania kellett volna magát némely fontos érdekekkel, véleményekkel és intézményekkel, melyek által minden nemzettel egy nagy pártot magához bilincselte volna. Arra kell vala törekednie, hogy legalább látszólag jó ügy mellett kardoskodjék a régi államintézményekkel szemben. Politikájának kulcsa az kell vala hogy legyen, hogy magát a legszembeszökőbb és a leghasznosabb módon ellentétbe tegye a régi kormányokkal. Előre kell vala állania a dolgok amaz új rendének, mely a társadalmi élet megjavításának képeit viselte volna. Még a köztársasági formák megsemmisítése sem akadályozta abban, hogy ezt az utat vagy bármely más olyast kövessen, mely

az értelmes vitaközlés terén, magát a tudományokban képezni módja és alkalma lehessen, igen hasznos és üdvös leend minden egyházmegyében, a régóta emlegetett papi értekezletet életbeléptetni. Életbeléptetésére pedig nem szükségesnek valami anyagi nagy áldozat, hanem csak kikelve a restelkedés és közönyösség pongyolájából az igaz, jó és szép iránti lelkesedés és szent akarat.

Lesz papi értekezlet; mert lennie kell, mert a haladó kor hathatósan igényli azt. Kérdés tehát?

1) Mi a papi értekezlet?

2) Mi annak célja?

3) Mik lesznek tárgyai?

1) A papi értekezlet: az egyházmegye papságának, a tudományokban gyarapodása szempontjából — évenként legalább kétszer — június 1-sőjén és október 1-sőjén, míg a természet virít, s be nem zárta termékenyítő kebelét, egybejövetele egy kijelendő helyen, a mely mennyire lehetséges az egyházmegye középpontján legyen, alkalmas egy-szersmind arra, hogy a megjelenendő egyének pénzükért szállást és ételmet kaphassanak; vagy pedig az értekezlet helyét, mint az értekezleti testület jónak látja teheti most ide, majd oda, a mint egyik, vagy másik tagtárs buzgósa és ügyessége által ki tudja vinni, hogy az értekezleti tagok szálást kapjanak. A mi az életmet illeti, arról a helybeli pap ne gondoskodjék; mert mindeik tag viszen magának valami ennivalót. Aztán a szellemi eledélért fel lehet áldozni egy napig az anyagi jóllakást.

A gyűlést meglehet tartani a papi- vagy iskolaházban, ha pedig ezek arra valók nem lennének a templomban. De erről a helybeli lelkész rendelkezni fog.

S reményem, hogy valamin hajdon a görögök több napi járó földre elmentek az olympiai, pythiai- s más játékokra, hogy testi erejük ügyességek kitüntetéséért egy kis babért nyerhessenek; ugy mi is nagy lelkesedéssel fogunk összeseregleni az értekezlet kitűzött helyén, hogy egy napi fáradságmunkáért, a szellemi téren, lelki táplálékot vegyünk, egy pálmá- vagy babérkoszorú kíséretében.

2) A papi értekezlet célja az, hogy eszmecsere, s tudományos előadások által a tagok egymást kölcsönösen megvilágosítsák, s így elmevilágosságok által az igazságnak ismeretére eljutván, a hallgatóság lelki életére áldást hozólag működhesse.

3) Az értekezlet tárgyai lesznek: Mi viszonyban kell lenni a papnak hallgatóival? Milyen legyen a papnak a néphez maga-alkalmazása? E tekintetben a közép út kimutatandó. Továbbá: öngondolkodás által kitalált új eszmék előterjesztése, azoknak megvilágosítása, kiigazítása, helybehagyása, vagy elvetése; ugy szintén a népiszkolákat a népnevelést illető, nem különben a papi működés egész körét feltűntető tudományos értekezések felolvasása, azoknak szerény megbirálása, elitélése, és a legkitűnőbb műnek megjutalmazása.

De kérdés: mivel anyagilag módunk nincs, mivel tudhatunk jutalmazni? Mit tettek a görögök, megjutalmazták a kitűnőseket borostyán, gyöngyvirág, vagy a tárgy minőségéhez illő más virágkoszorúval. S ennek az a kedves eredménye lehet, hogy a megkoszorozott tiszteltni fog maradékában is, mint tiszteltetett a helleneknél. Ezen kívül a megkoszorozott mű közöltetni fog a két szomszéd egyházmegye papi értekezleteivel is.

sámára a tömeg rokonszenvét biztosítsa. Mindamellett is vonhatott volna a maga államkormányzása és a többi államokéi között oly széles válaszfalakat, melyek oda cöllozának, hogy a régi uralkodóházakat homályba borítsák. Feltehető volna a régi fényt, a régi formákat, kitűntethette volna magát intézményeinek egyszerűsége által, kiemelhetette volna ama könnyebbítéseket, vagy is inkább kiemelkedhetett volna ama könnyebbítések útján, melyeket az által fogott volna szerzeni népének, hogy ezt egy pazarló és fényes udvartartásának terheitől megkímélte. Dicsőreket vallhatott volna azokkal a nagy jótéteményekkel, melyekben Franciaország az által részesült, hogy egyforma törvényeket hozott be, melyek a lakosságnak minden osztályait egyformán védelmezték, s e tény által mintegy erkölcsi zálogot adhatott volna a világnak mindazon hitbéri egyenlőtlen állapotok eltörlésére, melyek mind eddigelé rútiáják Európát. Reámutathatott volna azokra a kedvező változásokra, melyek a birtokviszonyokba az ezeket bilincsbe tartó örökösdi törvényeknek (entails), az első szülöttségi jognak, s egy kevéske aristocrazia kizárólagos előjogainak eltörlése által állottak volna be. Elég visszaélést találhatott volna, melyek ellen mint előharcos lépjen fel. Ha e szerint új intézmények élire áll vala, melyek a hatalomnak más kezbe jutását fogták volna magukkal hozni, és a népnek valódi javításokat fogtak volna nyújtani, ekkor a bátrak és vállalkozó szelleműeket mindenütt zászlaja körül gyűjtötte, és a nemzeti előítéleteket, melyeknek zsákmarányul esett, mindenütt legfegyverezhette volna. A forradalom volt még a hatalom igazi eszköze. Szóval, Napoleon olyan korszakban élt, midőn állandó és egyetemes uralkodást csak egy vagy más olynemű elvek és intézmények útján alapíthat vala, melyekre látszólag teljesen rászentelte volna magát.

Ámde lehetetlen volt egy olyan embernek mint Napoleon, egy olyan rendszert, a milyent itt körvonalában megjelöltünk, elfogadni, avagy talán csak felfogni is; mert ez teljesen ellentétben állott

A legelső értekezleti gyűlésben elnökölni fog az esperes. Abban a következő gyűlésre elnök választatik, s így tovább, hogy minden gyűlésben más más választott tag elnököljék.

Minden gyűlésre egy-egy értekezés készíttetik, s a kitűnőség virágkoszorúval jutalmaztatik.

Mindenik tagnak joga lesz a következő gyűlésre értekezési tárgyat ajánlani, melyek közül aztán a testület kiválasztja és kiadja azt, melyet legérdekesebbnek és legszükségesebbnek ítél.

Istennek áldása, kegyelme és segédleme erősítése és szentelje meg akaratunkat, igyekeztünket, hogy minél több s szebb pályakoszorút tűzhessünk a valódi méltóság terén a vallás oltárára.

a. a=a²

Különfélék.

* A mult szerdán rendezett zenészi, ének és szavallati akadémia a legszebb eredménnyel folyt le. Az est fénypontját kétségen kívül Beethoven zongorán gróf Teleki Domokosné, Klein Frigyesné, gróf Eszterházi Jánosné, b. Kemény Ödönne, Mosel Gizella és Szabó Mária kisasszonyok oly szép precisióval adtak elő, hogy a szó szoros értelmében nem mindennapi élvezet volt hallgatni. Nyomban kell megemlítenünk a b. Bánffy Albertné, Hatfaludi Jenni k. a. és Mátéfi Károly ur által zongorán, phisharmonica és hegedűn előadott „Reminiscence“ s Gounod „Faust“-jából. A közönség színni nem akaró zajos tapssal fogadta, s ereszté el a szinpadról az egyenként kitűnő műkedvelőket, kikre kedvesen fog mindig visszaemlékezni közönségünk. A Mosel Gizella által előadott Mendelssohn „Capriccio“-ja (H. moll) szintén a legjobb batást csinálta. Mindenekfelett örömlünk a választáson, ideje volt egy kicsinyt eltérni a régi programoktól, hogy nyújtunk élvezetet a közönség azon részének, mely gyönyörködni tud a zene-világ classicausaiban is. A kisasszony, ki mindinkább kedvencevé válik közönségünknek, s kit örömmel látunk minden jótékony hangversenyénél, művészielt játsza végig a roppant figyelmet követelő darabot. Boér Sándorné urasszonynak szép előadott népdalait ismételnie kellett. Szász Domokosné urasszony magán dalát „Ördög Robert“-ből szintén nagy tetszéssel fogadta a közönség. Gróf Bethlen Jókainak a „Nemzet gazdaszonyaihoz“ írt költeményét szavaltá el éppen olyan csinosan, mint a hogy írva van. A műsorozatot házi zenekör és Stüger ur által vezetett karének egészítette ki. A közönség szép számmal jelent. Az összes jövedelem körülbelül 370 forint körül van.

* A sétatérén circus épül, nem tudjuk, melyik vándor lovastársulat számára. Mivel érdemelte meg városunk az Istentől ezt az újabb csapást?

* A husvét másodnap bál kétségen kívül minden tekintetben fényes eredményt lesz. A rendezőknek a nemes emberbarátok sok kiadást segítettek meggazdálkodni, így például Biásini és Zsigmond urak a mult farsángról fennmaradt 80 darab „cotillion-ordó“-t voltak szivesek, mint halljuk minden díj nélkül, átengedni, magánosok tvegházukat ajánlják fel a terem díszítésére, a Pongrácz testvérek pedig a zenéért közvetlen reájok eső részt előlegesen is a szűkölködők részére ajánlták fel.

amaz önző, önmagára támaszkodó és nagyravagyó iránynyal, mely az ő lelkiéletében legszembeszökőbb vonása volt. Ő elég erősnek hitte magát nem csak a nemzetek legyőzésére, hanem arra is, hogy azokat hatalmában fogja tartani ama szent borzalom és bámulat által, melyet jelleme beléjük fog önteni, s ezt az eszközt mindeniknél feljebb becsülte. Közbevetőleges uralkodás, a népeknek intézmények, alapelvek vagy ha szintén előítéletek útjáni kormányzása, melyeknek ő csak apostola és védelmezője kell vala hogy legyen, teljesen egybeférhetetlen volt akaratjának amaz erőszakos hatalmával, ama szenvedélylyel, hogy az emberiséget bámulathoz ejtse, s ama győzhetetlen volta felőli meggyőződésével, melyek benne uralkodó érzelmei valának, s az erőszakot uralkodásának kedvező eszközivé tették. Inkább szerette, hogy ő legyen egyedül országának nagy kézzelfogható és egyetlenegy kapcsa; hogy lássa képét visszazugározni intézményeinek mindenikéről; hogy legyen központ, melyben a dicsőségnak minden sugárai egyesülnek, és a melyből minden lendület kiindul. Ez önzéshez képest a legtávolabbról sem álmodott arról, hogy magát a világ erkölcsi minémtségéhez alkalmazza. A kard volt választott fegyvere, s azt minden titkolódzás nélkül használta. Nemzeteket és uralkodókat egyaránt bántalmazott. Nem kísérté meg, hogy lánczaikat megaranyozza, vagy pedig az igát szeliden a nyakukhoz alkalmazza zsarolásának tulajdossága, követeléseinek vakmerősége, s az a szemtelen nyelv Európával szemben, melyről ő ugy beszélt, mint a nagy ország vazalljáról, nyilván mutatták, hogy ő uralkodni szándékszik, és pedig nem csak ugy, hogy az emberek érdekeivel, véleményeivel és nemzeti érzelmeivel összhangzásba hozza magát, hanem ugy, hogy mindezekkel dacolnia fog. (Folytatjuk.)

Sajtóhíra. Lapunk 44-dik számában a Bonapartéről írt „Eszrevételek“-ben a 3-dik hasábon a kik — a hatalomnak helyett a melyek — e hatalomnak, ellenséges helyett elégséges olvasandó.

TÁRCA. ESZREVÉTELEK

Bonaparte Napoleon élete és jelleme felől.

Channing (olv. Csenning) E. W. után angolból.

(Folytatás.)

Erőszak és megvesztegetés valának a Napoleon nagy eszközei, s felhasználta ezeket minden leplezés vagy tartózkodás nélkül, nem aggódva azon, hogy mennyire bántja meg és fegyverezi föl maga ellen ez által Európának erkölcsi és nemzeti érzelmeit. A franciaia nép katonai szelleme és erélye vala az, a melyre ő főképen támaszkodott. Politikája főeszközeinek egyike az volt, hogy Franciaországot katonai néppé tegye, s ez sikerült is neki. Igaz, hogy a forradalom nem csekély mértékben egyengette számára e részben az utakat. Hogy művét végrehajtsa, nemzeti nevelési rendszert hozott be, melynek végcélja az volt, hogy az egész franciaországi ifjúságot katonai életre nevelje, hogy kis korától fogva barátkoztassa meg a szellemet ezzel a rendeltetéssel, s a dicsőség eszméjét csaknem kizárólag a fegyverekkel kösse össze. — A conscriptio teljes erőt adott ennek a rendszernek; mivelhogy minden ifju ember számot tarthatott arra, hogy a sereghez beszólították, a nevelés első feladata természetesen az volt, hogy azt a katonaságra képessé tegye. A köztisztviselések, melyekben a katonai képesség részesült, a szoros részrehajlatlanság, melynél fogva csak az érdem léptetődött elé, elannyira, hogy a legalsóbb rendű származás sem vala gát az olyan állásokra való jutásban, melyek Európában a legfőbbek gyanánt tekintődtek, lángra lobbanták az egész nemzet becsvágyát, s kizárólag a harezmezőre irányozák. Igaz ugyan, hogy az összeírás súlyát, mely az ifjúság sorait oly borzasztólag megrikította, s a családokban mindenféle aggodalmat, bánatot és árvaságot terjesztett el, mélyen

Az orsz. gazdasági egylethez 40 lat japáni faj selyemhernyó-tojás küldetett, mely minden létező közt legegészségesebbnek tartatik. — A megszerzeni kívánók gazd. egyleti titkár Nagy János urhoz utasítottak.

* Axentie megveretetését az oláh lapok is megerősítik, sőt a visumreputumot is közlik a tragikus eseményről. Axentie fején 2 1/2 ujni seb van (ez ha jól emlékezünk egy puskaság nyoma, melyet az öklelőds hevében hozott érintkezésbe egy oláh kocsis a követ ur fejével), felső karján szintén seb van; szóval a nagy férfi seblázban szenved!

* Szilágyi Virgilnek az ügyvédség gyakorlása, melytől eltiltése óta el volt tiltva, újra megengedtetett.

* Bécsből írják e folyó hó 9-éről, hogy a magyar országgyűlés a jövő szeptember hóban fog kihirdettni, mi végre az illető osztály a magyar kir. udvari kancelláriában rendkívüli munkássággal dolgozik, mind az előkészületeken, mind a kir. propositioikon.

* Bécsben a bérkocsisokat olyan formán kezdik jó erkölcsre szoktatni, hogy 100 forint jutalmat tűznek ki annak, ki egy évig a tarifát nem hágja át, s panasz nem jön ellene. Nehezen hiszszük, hogy ezt a 100 forintot ki lehessen adni, mert nem képzelünk olyan bérkocsist, ki ki tudná állani a dicsőséget. — Egyébiránt a mi bérkocsisaink is olyan figyelemre méltó előhaladást tettek a kiszabott árak háromszoros főlvetelében, mint ha csak a bécsiekől nyernének naponként oktatást, pl. itt is fizetünk egy puskalövésnyi távolságot egy forintot, a színházig és vissza este 9 órakor 2 forintot, sőt, ha kapacitálni akarja őket az ember a tarifa számairól, szépen ott hagyják az embert a sár közepében. Denique a bérkocsis nem tagadja meg fáját sem Bécsben, sem Kolozsvárról! Ajánljuk a rendőrség figyelmébe őket, — más városokban próbára szokták őket tenni, s az első kibágással kegyelem nélkül büntetik.

* A boulognei erdőben ápril 2-án pisztoly-párbaj történt, B. Benjamin angol úrnagy, és Petrowski lengyel ezredes között. A lengyel jobb oldalába lövést kapott. Helyzete veszélyes, de még nem reménytelen. A párbajra egy multság adott okot, a Café Napolitain-ben. Több angol tiszt, kik a kínai háborúról beszéltek, kissé élesen találtak nyilatkozni a „hős Mieroslowski”-ról. Erre Petrowski, a ki angolul ért, felugrott, s az angol úrnagyot hazugnak nevezte. Az úrnagy azonnal kihívta őt, s másnapra volt határozva a találkozás. A párbaj után az angol elhagyta Párist. Ezen esemény nagy zajt okoz Párisban.

* A brigantik üldözésére, kik római földről Aquila olasz tartományba szándékoztak betörni, Montebello tábornok néhány század francia csapatot küldött ki. A Bouco melletti csatározásban a francziák 3 halottat és 25 sebesültet vésztettek, s így a francia zászló becsülete az ügybe be van vonva. Ujabb hírek szerint 40 emberből álló banda mégis betört az Abruzzo hegysek közé s legelőször is San-Giorgiában egy birtokost megcsapolt. Tamburini rabló, ki a nápolyi börtönben tilt, azt vallá, hogy Aquila gróf bírta őt rá, hogy még egyszer szerencsét próbáljon, s így a Farnese palota áldozatának nevezi magát. A francia csapatok igen kifáradnak a szolgálatban, miután a tél még tart s a brigantik a hegysekégek zugait jobban ismerik; jó lábbeliük van s fegyvereiket angol gyárakból szerezték.

* Varsóban a minap elfogott három emissarius után ismét négyet fogtak el közelebb. Ezek közt volna Danilowski Wladislaw a korábbi varsói központi bizottmány tagja, ki az állítólagos nemzeti kormány legújabb végzése által a párisi képvisleti bizottmány biztosává nevezetett ki. Az eddigi elfogottak száma 200-ra megy, kiknek nagy része kézműves vagy gyári munkás.

Felhívás a sétatér ügyében.

Mindjárt harmincz éve lesz, midőn a város nyugati részén a Szamos két ága közt fekvő úgynevezett „bangyás berek” emberi munkásság, kitarló szorgalom által sétatérre alakították, s ez ideig annyira miveltetett, hogy nemcsak a város díszét emeli, hanem a közgyönyört előmozdítja, s az egészségre is jótékony befolyással van.

Azonban egy sétatérnek annyira kell fejlesztnie, hogy ne csak sétatérül szolgáljon, hanem ezzel párosított kényelmet is nyújtson az azt élvezni kívánóknak; sok van tehát még végezni való, hogy azon hely a derék építészünk Kagerbauer Antal ur által készített s a bizottmány által elfogadott terv szerint beállítassék. A városi májorsági pénzár, a kertész, felügyelő, lámpák, öntözés költségein felül nem képes jelen időkben több kiadásokat e célra tenni a fagyfáldá építésére, a zene-állvány létrehozatalára eddig hazafi adakozásokból begyűlt és a kisegítő-pénztárba bétett 735 frt. 35 kr. nem elegendő a célba vett építések megkezdésére; így tehát nincs más segítő mód, mint a t. e. közönségnek minden jót és szépet felkaroló adakozási buzgóságát venni igénybe, s azon módon, mint az újévi közönségek megváltása szokott történni, a sétatér élvezőket felhívni; járuljon mindenki önkéntes adakozása által a sétatéri pénzalap gyarapításához, hogy a célba vett csinósításokat minél előbb foganatosítani lehessen.

Kereskedő ifj. Tauffer Ferencz urnak a „Vad-

macskához” címzett kereskedésébe ki vannak a sétatéri jegyek téve. A ki maga és családja számára ily jegyet kíván váltani, annak neve az ott álló jegyzőkönyvből igattatván, az adott összeggel együtt közzé fog tétetni; a jegyek kiváltása a kocsikázókra is kiterjed.

Kelt Kolozsvárról, a sétatéri bizottmányának február 18-án, 1865. tartott üléséből.

bárá Bornemisza János,

elnök.

Elekes András

jegyző.

Nyilvános köszönet.

A szamos-újvári ev. ref. egyház javára mult hó 31-kén egy élvezetes, de részint a mostoha idő, részint a város nagyobbrésze részvétsége miatt csekély jövedelmet hozó hangverseny tartott, melyben a jótékony cél iránti részvétből sziveskedtek közreműködni: a kolozsvári színházról t. Institoris Kálmán ur, t. Barna Luiza asszonyasság és t. Konti Fári k. a.; a helybeli műkedvelők közül: Doboka-megyei főorvos t. dr. Gáspár Lászlóné urnő és Szenkovics János ur, kiknek szives fáradságokért egyházzam nevében hálás köszönetet nyilvánítani kedves kötelességemnek ismerem. Ez alkalommal nem tehetem, hogy különösen fel ne emlitem t. dr. Gáspár Lászlóné urnőt, ki a hangverseny létesítésére buzgó részvéttel oly sokat fáradozott s férjével együtt áldozatot hozni készek voltak, kik kolozsvári kedves vendégeinket szívélyes vendégszeretettel elláták, csakhogy az egyháznak annál kevesebb kiadása legyen! És én mind e sokért csak hálás köszönetemet nyilváníthatom! De egyszersmind kívánom, hogy a szép, jó, nemesben a jótékonycélok buzgó felkarolásában és azok előmozdításában a fennirt tisztelt párnak e városban vallás- és nemzeti szolgálatukban nélkül minél több követőt legyenek! Továbbá hálás köszönetet nyilvánítok kolozsvári könyvtáros t. Stein János urnak, ki a hangversenyi lapok nyomtatását minden díj nélkül tenni sziveskedett!

Szamos-Ujvárról, április 2-án 1865.

Bartalis Károly,

szamos-újvári ref. pap.

Politikai hírek.

Angolország. A lapok még mindig Cobden érdemeiről elmélkednek: A „Post”, mely soha se szokott Cobdenről rokonszennvel nyilatkozni, ma „nagy embernek” nevezi őt, a kit minden pártnak tisztelete megillet. A társaságban — ugymond — vonzó személyiség volt, és sokan személyes barátai valának, a kik politikai ellenesei voltak. Azok közt, kik a főnálló egyházi és politikai intézetek ellen küzdenek, ő a legmérsékeltőbb vala, s okoskodásai legkevésbé valának alaptalanok. Igaz ugyan, hogy a legszélsőbb radicalisokkal szavazza minden ferde eszméjük mellett, de saját téves nézeteit is oly mérséklettel adta elő, mely személye iránt általános tiszteletet keltett. Megérdemli honfiai tiszteletét, s részestülni is fog abban, minden munkás férfi háj-lékában, a ki megadózatlan kenyerét evén, Cobden Richardot áldja. A „Globe” párvonalat igyekszik O’Connel Dániel és Cobden Richard között, a katholicusok emancipációjának és a gabnatörvény legyőzőnek eszközlői között buzai; s egy szót idéz, melyet maga Cobden mondott volna: „a gabnatörvény megdöntött, de nem indok, hanem a rozsburgonya által.”

A francia törvényhozótest ellenzékéről a „Herald” ápril 5-ki száma így ír: „Azon nehézség, melylyel a francia ellenzék vezérei kénytelenek igazatalkálni megküzdeni, az ő saját multjuk. A második császárság megalapítása előtt kitűnő szerepet játszottak ők, s ők nagyk gyakorlák azon hatalmat, a mely ellen most hánykolódnak, és szerencsétlenségre, mint minden párt Franciaországban, türelmetlenek valának, mikor ők kezélek a kormányt, minden ellenzék iránt, és semmi kezükben levő eszközt sem kíméltek elleneseik elnyomásában. A kormány mostani szöszölő az ő eljárásukban s szavaikban kimeríthetetlen fegyvertárukat lelke fel, a melyből legélesebb fegyvereiket szedik elő... Ilyen elvezéktől a császári kormánynak nincs mit félnie. Óhajtható mindazáltal, hogy a császár ígéretéhez képest minél előbb betetözze a szabadság épületét.”

Franciaország. Mig Palmerston lord az angol alsóházban tartott emlékbeszédet a nagy Cobden felett, a francia törvényhozótest is meghozta az érdemnek elismerését illető elégtételt. Forcade de la Roquette így szólott: „Urak! Éppen most említtett előttem az angol gabnatörvény tárgyalására vonatkozólag, sir Robert Peel neve; de nem kell feledni, hogy ezen államférfi, dicsőségteljes munkájában egy másiktól gyámolított, s ez Cobden Richard! Ma reggel hozta meg az angol posta e férfi halálának híret. Azt hiszem, hogy a midőn éppen gazdasági tárgygyal foglalkozunk, helyén való lesz, a fényes nevű idegen előtt hódolatunkat kifejezni.” — Garnier Pages! „Igen jól van.” — Chevalier: „Mindenki csatlakozik e gyász kifejezéséhez.” Forcade — folytatja: „Fox óta nem volt Angliában Franciaországnak őszintebb barátja. Minden befolyását felhasználta, hogy a két nemzet közötti viszályokat és előítéleteket eloszlassa. Mindig igyekezett Anglia szövetségét föntartani Franciaországgal: miután ezen

két nemzet egyetértése annyira előmozdítja Európa haladását. Cobden halála tehát nem csak Angliára nézve szerencsétlenség, hanem Franciaország is mélyen el van szomorodva s nemzetünk csatlakozik ama nép gyászához.” (Minden oldalról helyeslések.) Glais Bizoin: Anglia tudja meg, hogy közösen ültünk gyász! — A törvényhozótest ülésében Cobden fölött mondott szavak s az angol szövetség kiemelése a házon kívül is rokonszennvet gerjesztettek.

Páris, apr. 8. A minister-változások nem oly gyorsan mennek végbe, mint egyelőre hitték. Drouyn ur megmarad, s ezzel az eddigi combination megsemmisülnek. A halasztás oka, hogy Persigny küldetése Rómában eredményt ígér. Persigny tegnap értekezletre volt híra, melyben nyolcz bibornok vett részt. Mondják, legközelebb a pápa által is elfogadtatik. Párisban Bonnehose bibornok, a ki a császár bizalmát bírja, törekszik a kiegyezkedés művét létrehozni. Ily körülmények közt az olasz elmúlt Thouvenel kinevezését jónak látják elnapolni. De ha Persigny küldetése eredménytelen marad, Drouyn ur ezen utolsó kísérlete után helyét Thouvenelnek vagy Benedettinek adandja át. Hir szerint Turinban most oly alkudozások folynak, melyek következtében az ügyek egészen más fordulatot vehetnek. Levelező azonban oly tudósításokat vett, miket kevésbé szabatos voltak miatt, bővebben nem érthet. — Az „Avenir National” szerint, a belgák királya, ha Angliából visszatér, Franciaországon át veendő útját, s találkozni fog a császárral. Ugy veszik észre, hogy a két uralkodó közt levelezés foly, s arról van szó, hogy Franciaország a mexicói császárt tovább is határos segélyében részesítse. Bazaine visszaérkezését várják Mexicóból, a hadsereg egy részével. Thouvenel elutazott. A hírlapok a frankfurti szavazás hordereje fölött feleselnek. A „Moniteur” e tárgy felett egy terjedelmes s a maga módja szerint tárgyalagos cikket közöl.

Páris, ápril 10. Római tudósítások szerint az ottani községtanács leküszöbölt. Merede-től több tisztt megtagadta az engedelmisséget, miután hozzájuk nem illő szolgálattételt tett fel róluk.

Olaszország. Róma, ápril. 6. A pápai hadsereget csakugyan szervezik, miután Németországból fényes ajánlatok érkeztek. Egy porosz extábornok is felajánlotta „szervezési talentumát.” Egyelőre vadász és zsendár zászlóaljakat alakítanak.

Németország. Berlin, ápril 7. A „Zeidler Corr.” írja: Több lapban elterjedt azon hir, mint-ha a bécsi kabinet Berlinben célzást árult volna el Velencének Poroszország általi biztosítására vonatkozólag. Mi ezen hirt alaptalannak merjük állítani; mert ha jól vagyunk értesülve, a Berlin és Bécs közt folyt alkudozások alatt a „Velence” szó soha nem említtetett. Akár azért, mivel Bécsben úgy látják, hogy az egységes olasz törekvések már tetőpontjukat érték, s Austriának nincs oka Olaszországtól tartania, akár azért, hogy idegenkedett Austria az olasz kérdést a schleswig-holsteini-vel összekeverni: azoa tény mindig áll, hogy Poroszország a hercegségekre viszonylatának kifejlesztésében nincsen semmi olyan érdek által kötte, mely a német szövetségen túl esnék.

Kiel, ápril 9. Zedlitz parancsára az augusztburgi herczeg arczképe rendőri uton távolítottak el a könyvtárak kirakataiból.

Berlin, ápril 11. Oqbril Bismark urral Gorcsakoff herczegnek jegyzékét közölte, melyben ez utóbbi panaszkodik az orosz keletengeri tartományokban előforduló, s berlini személyiségek által is szított feudális igazgatások ellen.

Oroszország. Szt Pétervár, ápril 5. A „Nat. Ztg.”-nak írják: Itt néhány nap óta közbeszélgetés tárgyai a bécsi lapok; de tegnap óta kiválóan Schmerling ur a nap hőse. Ha ama lapok tudósításait az oroszországi pestisről, az emberestől, egerestől kihalt kórházakról, népesödlétekről, tövig leégetett kórházakról, a rendőrfőnök kiáltványáról stb. stb. olvastuk, mint a „N. fr. Presse” s „Wanderer” hasábjain előfordul, sőt még Schmerling urnak a birodalmi tanács előtt tett abbéli nyilatkozatáról is, miszerint egészségi bizottmány küldetett ki, a szomszédos tartományoknak az orosz pestis elleni megóvásához szükséges rendszabályok végett, az első a harsány kacagás, a mire e hírek olvasása vagy hallása készíti az embert; mert hogy a bécsi lapokkal szólnak, „móduknak van, tehetjük.” Az itt uralkodó betegség typhus láz, mely az alsó osztályok között néhány hétig nagy mértékben el volt terjedve, de semmivel sem erősebben, mint például a typhus Pestben, december, január és február hónapokban. Az ugynevezett sziberiai pestis csak a barmokra nézve veszedelmes, s olyan embereknek ártalmas, a kik ebben elesett állat húsából ettek. Hanem a typhus a tisztatlanság, silány étkezés, iszákosság, bűjtölések és sok egyének együttlakásából ered az alsó osztállyal, a mely között pusztit. Nem lép fel pestis módra, mert nyolcz napi szenvedés után szokta áldozatait elejteni. Egyébiránt már engedni kezd annyira, hogy az új kórházak berendezése fölösleges. A bécsi lapok ezen fellépése csak annyiban méltó figyelembe vételre, hogy az ő révükön mindenfelé elterjedt a syberiai pestis híre, s ezer meg ezer levélben kérdezősködnek naponként idegen országbeli szőlők itt levő gyermekeik iránt, vajjon a kevés életben maradtak közé számíthatók-e azok? Schmerling ur

pedig neveltségessé tette magát az által, hogy az e részben tett interpellatiót komolyan vette.

Kattowitz, ápril 10. Éppen most érkezett lengyel utazók beszélik, hogy egy lengyel polgári küldöttség ment Szt. Pétervárra, a czárt az iránt megkérni, hogy a Szt. Pétervárott uralkodó ragály kikerülése végett tegye át székhelyét Varsóba.

Szt. Pétervár, ápril 10. Murawieff tábornok kormányzó váratlanul ide hivattott, több általa elkövetett elkezéls miatt. Bizonyosnak tartják, hogy el fog lengyelországi állásától mozdíttatni, utódául már ia emlegetnek egy tisztelt nevű tbkót.

Törökország. Konstantinápoly, ápril. 2. A „Levant Herald” jelentése szerint Albániában mindenfelé igen sok olasz emissarius működik egy olyan egyesület létrehozásán, a mely az első jeladásra kész lenne vezetőit az Adria tulsó részére követni. Ezen ügynek szoros összeköttetésben vannak Anconával, s az Adriai tenger nyugati partján fekvő más városokkal. A joniai szigetekeken is sok olasz ügynök foglalkozik hasonló igazgatásokkal, a continensen Prevesa és Avlona fő fészkek, a hol tetemesen elősegíti céljait az általános elégedetlenség az adó behajtása, s a törökök türelmetlenségéről terjesztett hírek által szítva. A „Lev. Herald” hozzá teszi, hogy ezen mozgalomtól bizonyos pontig nem egészen idegen az olasz kormány, azután áttér a velencei viszonyokra s Lamarmora Triesztre vonatkozó nyilatkozatára. Azt mondja végül, hogy olasz fondorkodások nemzetközi surlódásokat idézhetnének elő Austria és Albania között, melyeket az olasz demokratáknál kevésbé ravasz emberek is jól kiszákmányolhatnának saját céljaik előmozdítására. Törökország mostani eljárását (a porta intézkedett, hogy a scutari pasalik egész tengerpartja hosszában figyelő vonal állíttassék fel egy ezredes parancsnoksága alatt s a rendszabály végrehajtásával a főkormányzó biztatott meg) a körülmények indokolják még az esetben is, ha jóval szigorubb volna az; mert hasztalan volna a komoly veszélyt még tovább leplezni, mely az adriai tengerpart védtelen állapotából támadhat Európára nézve, nem lévén biztosítva a tengerpartvonal Triesztől Prevesáig. Az iránt is szigorú parancsot adott ki a porta, hogy az olasz ügynökök ottani működése szigorú figyelemmel kísértessék. Kérdés, sikerülend-e elhárítani a veszélyeket, melyek ott többnyire idegen befolyás által szoktak előidéztetni.

Ujabb. Bécs, ápril. 12. Legközelebbre egy legfelsőbb kibocsátvány megjelenését várják, biztos forrás szerint, a provisorium megszüntetését illetőleg; mindazáltal nem lesz abba foglalva semmi célzat az országgyűlés egybehívásának idejéről. Ezen idő még folyvást az összes birodalmi tanács befejezésétől függ. — Berlin, ápril 11. A képviselő ház határozottan el fogja vetni (?) a Roon hadügyminister által beadott tengerészeti előterjesztvényt. Tegnap egy francia megbízott érkezett ide, mint mondják, rendkívül fontos sürgönyökkel, Benedettihez.

Szt. Pétervárott gyújtogatók fogattak el. A köztérekken fahalmazok égnak a lég tisztítása céljából, az egészségügyi rendőség rendeletéből. — Konstantin nhg, — hir szerint — bűnbocsánatot kér a császártól Lengyelország számára.

Páris, ápril 11. A császár megtagadta a párisi érsektől az engedélyt, hogy Rómába utazzék, hová ő szentsége által hivott meg. Ma délbén fog a távirdai congressus zárjegyzőkönyve aláírni. A császári családnak minden eddigéle hiresztelt utazási terve felfüggesztetett e pillanatban, Rómából vett fontos tudósítások következtében. Eugenia császárné ragaszkodik azon elhatározásához, hogy egyedül utazik el Rómába.

Hamburg, ápril 11. A „Hamburger Nachrichten” kieli levelezője hiteles (?) forrásból értesül, hogy az osztrák biztos Halbhuber báró Bécsből érkezett sürgetések folytán követeli, hogy a schleswig-holsteini tartományi kormánzatnak az 1863. számadási évre eső fölöslegei Bécsbe szállíttassanak át.

Kiel, ápril 11. Biztos tudomás szerint Poroszország hivatalosan tudatta abbéli szándékát, hogy Kielben hajóhad-állomást és tengerészeti helyiségeket (a hajógyár kivételével) akar építeni, s ennek folytán az osztrák polgári biztos azonnal jelentést tett Bécsbe, kellő utasítások nyerése tekintetéből.

Szt. Pétervár, apr. 5. A „Nord”-nak jelentik, hogy Muraviev Lithvánia főkormányzója oda megérkezett, kora és megtámadott egészsége folytán állásáról elbocsátatását kérendő.

Turin, apr. 8. Az átköltözés Florenzbe, javában foly. Most a kir. iroda van uton. A belügy, hadügy és pénzügyministeriumok éppen most csomagolják az irományokat. A külügyi hivatal apr. 28-kán már Florenzben akar lenni. — Az új kölcsön még e hónapban aláírás alá bocsátatik. Anjionetti tengerész miniszter 8 pánzélos fre-gatt építtetését kívánja. Olaszország már 12 ily hajóval bír, 4 pedig építés alatt van.

T. és felelős szerkesztő DOZSA DÁNIEL.

